

БОЖИДАР КОВАЧЕВИЋ

ЈАША ПРОДАНОВИЋ

ПРИЛОГ ЗА ПРОУЧАВАЊЕ ЖИВОТА И РАДА

У нашој новијој културној и друштвеној историји има једно доба снажнога развоја који прилично дуго није прекидан. То је време између српско-бугарског рата (1885) и балканских војни (1912). Нешто више од четврт столећа.

Ово доба је дало низ књижевника, научника и других знатних људи и корисних јавних радника који су били срећни да без прескока и прекидања проживе своје најбоље године учења и стварања.

За то време малена Србија, а са њом и друге наше покрајине, постигле су неколико крупних резултата. Србија се проширила на југ, одагнала спахије из четири ослобођена округа Ниша, Пирота, Враћа, Топлице; срушила Обреновиће и њихове апсолутистичке тежње; постала жариште ослободилачке мисли; засновала низ културних установа и уздигла рад на књижевности, науци и просвети на висок ступањ. Упоредо са Србијом, развијале су се, и поред турске владавине, и остале покрајине.

Овај полст види се најбоље када се помену личности из тог

времена. Да не реџамо сва крупна имена из свих области живота; довољно је само сетити се да су на књижевности и националним наукама радили: Симо Матавуљ, Војислав Илић, Иво Ѓипико, Стевал Сремац, Петар Кочић, Милан Ракић, Љубомир Стојановић, Божи-дар Клежевић, Богдан Поповић, Јован Цвијић, Милан Решетар, Јован Скерлић, па чак да су нешто и старији радници, као Стојан Новаковић или Милан Милићевић још у то доба вредно радили. Додајмо томе музичаре, позоришне глумце, сликаре, вајаре, државнике, научнике, привреднике, војнике, проширимо овај списак хрватским и словеначким јавним радницима, па ће нам бити јасно колико је ово доба било плодно у људима и делима.

Јаша Продановић, који припада овом покрету, заузима међу својим друговима веома истакнуто место. Он је типичан представник оних наших изузетно даровитих људи који су, избивши из народа, очували везу с њим и остали народни у својим схватањима, тежњама и делима.

Али, Јаша Продановић имао је срећу да, дуго здрав и крепак, учествује у јавном животу пре и после првог светског рата; да сарађује и са оним поколењем које је долазило до израза између година 1918. и 1941, па чак да буде активан и у последњим својим данима после другог светског рата.

У нашој старијој књижевности има једна књижица „О опхожденију с људима“, коју су некад наши стари с почетка прошлога века радо читали.

Продановић је био савршено оваплоћење њених правила. По природи у ствари мало прек, Продановић је својим трезвеним разумом још у младости обуздао своју плаховиту природу и успевао да никад никог не увреди. Он је могао у лице сваком рећи истину, често и горку истину; у страначким борбама имао је љутих сукоба и жестоких полемика, али у личном додиру никада није вређао, никада унижавао, никада худио противнику, никада ударио на образ, част, морално достојанство. Људи су се с њим разилазили, прекидали сарадњу, па, ипак, остајали пријатељи, готово увек захваљујући Продановићевом такту и тананом осећају мере. Он је са потпуним поверењем прилазио пријатељима и једномишљеницима, затварајући очи пред њиховим ситним манама, увек налазећи оно што је најбоље у њима. А кад би се разишао, он је нарочито био задовољан кад би о њима могао да каже лепу реч, кад би био у прилици да им призна да су у неким догађајима добро поступали или се валоно држали. Ако би бивши пријатељ запао у невољу, он се међу

првима увек налазио у помоћи. Са Драгомиром Икошићем он се разишао и био у оштром сукобу, па ипак, када је овај допао тамнице, вадио га из ње. . .

И према омладини његов однос је био прекрасан. Ма колико, иначе, добри и паметни људи, његови врсници, мислим на научнике, наставнике и друге јавне раднике, обично су се, и цехотице, понашали према младима с висине, с неком ироничном снисходљивошћу. Млад човек имао би осећање као да га тај стари господин, с којим разговара, вуче за ухо. И однос, наравно, никада није могао бити присан.

С Продановићем било је то сасвим другачије. Код њега си могао отићи кад год хоћеш: ујутру, у подне, увече; он је увек примао. Могао си га прскинути у раду, узјамити књигу коју је одмах увек налазио у рафовима своје књижнице и од свет срца давао. Могао си сести у његовој соби, па ма ко ту био. Он је увек имао стрпљења и времена за младе људе и умео да се понаша с једном чудном тананошћу која је брисала разлике у годинама и рангу, а, ипак, изазивала код млађих поштовање према његовој личности.

И сад се сећам када смо нас неколицина студената покретали, негде у јесен 1923, „Б У К Т И Њ У“. То је био један мали напредни часопис, који су неколицина правника, филозофа и техничара оснивали без паре у цепу, захваљујући организаторским способностима Михаила Петровића, доцнијег познатог публицисте и дописника из Лондона, који је умео да организује администрацију, да заинтересује другове за сарадњу и који је стизао да замени свакога од нас ако бисмо заборавили на дужности. Ми смо тај лист одржавали више од две године, сакупили око њега изванредан број јавних радника и омладинаца, и, ма колико посртао и нередовно излазио, наш лист беше нашао читаоце, тако да смо га 1926. могли предати у искусније руке—Милану Богдановићу, кога су некако у то доба тадашње власти одагнале из службе у гимназији и са универзитета.¹

Да у том успемо знатно нам је помогао Јаша Продановић. Он нам је писао уводне чланке, увек био спреман да прочита наше саставе и каже своје мишљење, а, што је најглавније, увек је знао да се понаша срдечно и присно као прави друг.

Продановић је такав био и у „СРПСКОМ КЊИЖЕВНОМ ГЛАСНИКУ“. Сталан и дурашан у свим пословима, од године 1901. до 1941. био је у сталној вези са „СРПСКИМ КЊИЖЕВНИМ ГЛАСНИКОМ“, прво члан редакцијског одбора, послас члан управе, а увек

врсдан сарадник. И ту је, кад је год могао, па чак и кад се није слагао са њима, потпомагао и препоручивао младе.

Сарађивање у „Гласнику“ било је тада, после његовог поновног покретања 1920. године, прилично отежано, не само што је оцењивање радове било строго, него и зато што је много писаца слао своје рукописе. „Гласникове“ фијоке биле су пуне рукописа и тадашњи уредник, Светислав Петровић, морао је да употреби велику вештину да би задовољио свакога и умирио младе сараднике који су ретко долазили на ред. Али, једног лета, Петровић оде на одсуство и Продановић буде одређен за његовог заменика. Петровић је над собом имао одбор, у коме је готово после сваке свеске Павле Поповић правио бурне сцене негодујући против претераности младих сарадника. Продановић се није много обазирао на одбор, јер по свој прилици стара господа беху на одмору, и за младе, нарочито за нас најмлађе, наста славље. Продановић је брижљиво претресао фијоке и прегледао нарочито песме, приповетке, чланке младих, педантно као ћачке задатке. Све што му се чинило добро издвајао је за штампу, без обзира на друге обзире, не држећи се компликоване уредничке политике Светислава Петровића. Тако се догодило да је у том броју, који је уредио Продановић, од једног књижевника почетника, од моје маленкости, објављено пишта мање него десет песама и једна прича!

У основи Продановићевих симпатија према омладини било је нешто дубље: љубав према човеку уопште и вера у прогрес и будућност.

Он је имао врло трезвен ум и врло здрав инстинкт за појаву и за људе, па је знао како треба да се понаша и према омладини. О свом школском другу, Слободану Јовановићу, који је због својих научних и књижевних дела имао заслужено велики углед, покаткад би говорио одмахујући главом: „Да у њега нешто није у реду, види се по томе што воли „чурук људе“. Ако има да бира између једног правог човека и једног чурука, он ће увек дати првенство чуруку.“

Продановићу се то није увек дешавало. Он је праштао ситније мане, пороке, недостатке, али само када је видео да у том младом човеку, за кога се заузима, постоји таленат, добра морална и душевна срж, здрава политичка свест и жеља да користи народу.

Требало га је видети, на пример, на седницама управног и књижевног одбора у Српској књижевној задрузи, у којој је годинама био члан управе, нарочито када је председник био Павле Поповић, његов друг још са Велике школе и из „КЊИЖЕВНОГ ГЛАСНИКА“.

Поповић се није никад активно бавио политиком, али су га, због политичких идеја и некадашњег припадништва у младости, рачунали у присталице одавно ишчезле напредне странке, која је, противно своме имену, била конзервативна. Прилично различитих схватања и уверења, они су се стално у шали кошкали на онај благородни начин деветнаестог века који се, нажалост, све више губи. Продановић би говорио: „Волим Пају иако је назадњак“, а Поповић му враћао: „Твој Светозар“ или „Не знам шта ће на то рећи Јаша Робеспирер и његове присталице“. Ипак, то „напредњаштво“, којим су га пријатељи набеђивали у шали, није спречило Павла Поповића да се успротиви шестојануарском режиму, који је навео превентивну цензуру која је гушила штампану реч све до пропасти старе Југославије. За то време, захваљујући Поповићу колико и Продановићу, Српска књижевна задруга била је једина издавачка установа која није слала отиске својих књига на претходну цензуру, чак и када је издавала Списе Светозара Марковића.²

Међутим, у једној ствари Поповић и Продановић озбиљно су се размимоназили. Противан модерним, Поповић је своје неповерење преносио и на друге млађе писце, док је Продановић разликовао и увек помагао и препоручивао међу млађим писцима оне који, по његовом мишљењу, нису били декаденти, несолидни, букачи и томе слично. Обично гунђав тон прелазио би тада у одлучан и Продановић се оштро заузимао за овога или онога младог писца. Било је уживање тада гледати старог Продановића како је савременији и млађи од покојег младог члана књижевног одбора. Нарочито и црвеним Задругиним књигама, у „Савременику“, знатан број књига излазио је потпомогнут гласом Јаше Продановића. Заиста, Продановић је волео људе уопште, а нарочито младе људе и у њима наше наде у будућности; он је у њима утврђивао и јачао своју веру у напредак.

Говорио нам је, у неколико махова, да сваки пут кад дође у ближи додир с неким човеком из другог, доцнијег покољења, он у њему открије нешто ново и нешто корисно научи од њега. Може бити, пошто је био човек велике животне мудрости и у свакој појави налазио повода да размишља и расуђује. Али да су људи каснијег покољења, који су имали задовољство да буду његови познаваоци и имали шта од њега научити, то поуздано могу рећи. Он може бити пример не само као јавни радник и борац за грађанска права и слободе, него и као отац, брачни друг, пријатељ људи, као вредан посленик и усталац у сваком послу којег би се прихватио. То

је човек који је у веома скромним условима свога личнога живота и у скученим приликама једне мале и примитивне средине успевао да се целог века усавршава и да изграђује у себи што бољег човека.

Рођен у Чачку године 1867³, Јаша Продановић је из оне генерације која је у атмосфери што су је стварали Марковићеви списи долазила из гимназије на Велику школу с идеалима социјалистичким и републиканским. После матуре (1886), Продановић се уписао на природне науке и убрзо се истакао у једном кружоку напредних студената. Ова група, у којој су, поред Продановића, били и песник Милорад Митровић, историчар Миленко Вукићевић и још неки млади људи који ће и касније учествовати у јавном животу, основала је (1888) „Одбор за издавање целокупних дела пок. Светозара Марковића“ и почела објављивати оне мале свешчице које је после довршио књижар Љуба Јоксимовић.

Завршивши ускоро природне науке (1890) Продановић постаје гимназијски предавач у Врању, а онда се често, као опозиционар, сељака с краја на крај Србије: у Ваљево, Пирот, Чачак (где служи и другује са Божидарем Кнежевићем), Зајечар... Ипак, још на Великој школи, Продановић се више занима књижевношћу него природним наукама, па је у гимназији углавном предавао српски језик и књижевност. После завршених студија никада се више неће бавити природним наукама, заступајући се сви више књижевношћу, те године 1893. објављује, у „Јавору“, први свој покушај књижевне критике „РЕЧ ДВЕ О РОМАНУ“, поводом романа „ДВА АМАНЕТА“ Лазара Комарчића, а затим ради у Јанковој „Звезди“ и „Делу“. Његове згоде и незгоде у наставничкој служби најбоље осаветљавају јавни живот тих времена. Године 1898. Продановић је пред изборе, које је заказала влада Владана Борђевића, добио од директора чачанске гимназије акт на потпис у коме се наређивало наставницима да гласају за владиног кандидата. Продановић је на акту написао да се неће повинovati наредби, јер је противна уставу и, кад је гласао за листу опозиције, био је отпуштен депешом Министарства.⁴ Враћен, затим, у службу, он идуће године, када је поводом ивандањског атентата настало гоњење слободоумних људи по земљи, опет буде за неко време отпуштен, па поново враћен у службу, да 1902. године сам да оставку.

У то доба, почетком године 1901. покренут је „Српски књижевни гласник“, у којем је, међу оснивачима и првим члановима уређивачкога одбора, и Јаша Продановић. Он те године објављује

у овом часопису расправу о Јовану Илићу (СКГ II, стр. 174), свој први зрелији књижевни рад.

Ускоро ће Продановић и као политичар ући у јавни живот: године 1902. постаје уредник „Одјека“, који ће уређивати до 1912, с прекидом 1902. и 1905, кад је са Светиславом Симићем уређивао „Самоуправу“, а после пада Обреновића Продановић постаје и народни посланик, биран више пута, учествујући у раду народних скупштина до 1920. године. Иначе, бавио се народним и државним пословима све до смрти, и то до године 1944. у опозицији, а затим до свог последњег часа 1. V 1948. као члан југословенске владе. У младости социјалист и радикал, па члан самосталне радикалне странке, он после првога ослобођења, са Љубомиром Стојановићем и Јованом Жујовићем, оснива Југословенску републиканску странку.

За све време свога живота, уз политичку делатност, Продановић се бавио и књижевним радом, сарађујући по многим листовима и часописима.

Његови многобројни огледи, расправе и чланци могли би се поделити у неколико група: у списе о нашим писцима, о нашој народној књижевности, о руским и западноевропским писцима и делима и, најзад, о разним друштвеним, педагошким и политичким питањима.

Продановић је радо читан због трезвена суда, добра стила и избора тема о којима је писао. Како је, пак, већина његових написа остала у часописима и листовима, где је објављивана, биће корисно ако овде наведемо његове радове.

Велики је списак наших писаца којима се Продановић бавио. Он је писао о Његошу (уводни оглед испред Шћепана Малог, 65 књ. СКЗ; Живот и смрт у „Горском вијенцу“, Летопис, 1925, књ. 306; Горски вијенац као васпитно дело, СКГ, 1925, XVI, 558; „О Горском вијенцу“ П. Половића, Гласник проф. друштва, 1923, III), о Вуку Караџићу (Вук Караџић као критичар, Гласник професорског друштва, 1938, XVIII; Вук Караџић као димократ, Просвета, Сарајево 1937, бр. 10; Вук Караџић и унутрашња политика кнеза Милоша, СКГ, 1923, X, 471; Вук Караџић и Милош Обреновић, библиотека Еос, 1938), о Доситеју (Летопис, 1940, књ. 354), о Светозару Марковићу (Дневни лист, 1889, бр. 100—102; уводни есеј у Изабраним списима Светозара Марковића, СКЗ, књ. 247), о Бранку Радичевићу (СКГ, 1924, XV, ц. 262), поводом Мажуранића (Гласник професорског друштва, 1923, III; СКГ, 1927, XX, 66), о Јовану Јовановићу Змају (предговор осмој књизи Школских писаца, 1927; Змај као политички песник, СКГ, 1929,

XXVIII, 196; Змајсва патриотска поезија, календар Вардар, 1934), о Радоју Домановићу (Одјек, 1908, бр. 179; Успомене, СКГ, 1933, XXXIX, 582; Наша стварност, 1938, бр. 15—16), о Лази Лазаревићу (предговор једанаестој књизи Школских писаца), о Бори Станковићу (Летопис, 1902, књ. 211; Бранково коло, 1902, бр. 23; Гласник проф. друштва, 1923, III), о Браниславу Нушићу (Књижевни лист, Цетиње, 1901, 448; Бранислав Нушић као васпитач, Наша стварност, 1938, бр. 13—14), о Сими Матавуљу (Покрет, 1902, бр. 2; СКГ, 1904, XI), о Иву Бибику (СКГ, 1904, XII, 707), о Јанку Веселиновићу (Босанска вила, 1910, бр. 3—6), о Љубомиру Недићу (Гласник професорског друштва, 1923), о Андри Николићу (La Patrie Serbe, 1918, II; Гласник професорског друштва, 1924, бр. 8—9), о Светиславу Вуловићу (предговор у II књизи његових дела, у збирци Српски писци, 1931), о Бјри Јакшићу (Венац, 1921, 1922, VII), Велимиру Рајићу (La Patrie Serbe, 1917, бр. 5), о Уроњу Петровићу (La Patrie Serbe 1917, бр. 6), Вељку Милићевићу (Гласник проф. друштва, 1922, II), Бјри Димовићу (Звезда, 1900, I), Д. Ј. Филиповићу (Гласник проф. друштва, 1923, III), Стевану Луковићу (Политика, 1928, божићни број), о Бранимиру Ђосићу (Гласник Српске књижевне задруге, 1933, бр. 35), о Милици Јанковић (Гласник проф. друштва, 1923, III), Гвиду Тартали (СКГ, 1927, XX, 295) и о многим другима, било о њиховом целокупним раду или о њиховим појединим делима.

Сем тога, Продановић је писао: О драми (Уздашница, 1900, бр. 1); Учитељ у српској приповеци (календар Светлост, 1925); Политичка поезија (Мисао, 1927, св. 1—2); Књижевни критичар (Споменица Богдана Поповића, 1929); О утицају руске књижевности на нашу (Живот и рад, 1940, бр. 32—39); О дечјој књижевности (Књижевни север, 1927, XIII); Дечји листови (Просветни гласник, 1898, с. 156); Дечја лектира (Учитељ, 1899, св. 3—5); О читанкама (Наставник, 1913, XXXIV, с. 53 и 427, Просветни гласник, 1923, св. 4); Бајке и гатке за народ (СКГ, 1930, XXX, 206); Омладински листови (Препород, 1928, бр. 1); Држава и књижевници (Звезда, 1912), итд.

Његово интересовање било је прилично знатно и за друге књижевности и писце, нарочито руске. Продановић је писао о Некрасову (Одјек, 1902, бр. 85), о Гогољу (предговор Тарасу Буљби, 77 књ. СКЗ), Толстоју (Просветни гласник, 1921; Дело, 1895, XII, с. 530; Толстој као уметник и мислилац, Политика, 1928, бр. од 9. IX), о Гончарову (Просветни гласник, 1921; предговор 18. Забавнику СКЗ), о Љермонтову (Просветни гласник, 1922, бр. 1), Чехову (Гласник

проф. друштва, 1923, III; предговор четрнаестом Забавнику СКЗ), Љескову (СКГ, 1927, XX, 308), о Писемском (СКГ, 1924, XIII, 217), о Салтикову Шчедрину (СКГ, 1927, XX, 309), о Пушкину (СКГ, 1927, XXI, 72) и Горком (СКГ, 1927, XX, 309 и XX, 78).

Од западноевропских писаца занимали су га: Алфонс Доде (Борба, 1893), Анри Бек (Одјек, 1902, бр. 59), Виктор Иго (Просветни гласник, 1912, бр. 12), Маколи (СКГ, 1913, XXX, 297), Жорж Санд (Просветни гласник, 1912, бр. 5), Проспер Мериме (Гласник проф. друштва, 1922, II, св. 10) и други.

После првог светског рата Продановић улази у још једну књижевну област. Он почиње да објављује расправе и чланке о нашој народној усменој књижевности и убрзо стиче глас великог познаваоца народне поезије, нарочито после књиге „Наша народна књижевност“, објављене у Савременику СКЗ, али је доста расправа и чланака остало и по листовима: Студија о српској народној лирици (Гласник проф. друштва, 1922), О женским народним песмама (1924), Збирке народних песама (СКГ, 1925, XV, 369), Ерлангенски рукопис (Гласник историјског друштва, 1929, II), Бановић Страхиња и његова љуба (Прилози за проучавање народне поезије, 1935), Народна песма Смрт Краљевића Марка као васпитно штиво (Зборник у славу Филипа Вишњића, 1935), Бакон Стеван и два анђела (Летопис, 1938, књига 350), Морал и хуманост у народним пословицама (Прилози за српски језик, књижевност, историју и фолклор, 1938, XVIII, 607), О народној поезији (Предговор Антологији народне поезије, 1938) Јунакиње у нашој народној поезији (Жена данас, 1938, бр. 23), Храброст и јунаштво у народној књижевности (сарајевски алманах Просвета, 1939), Наше народне приповетке и питалице (Летопис, 1940, књ. 353), Наше народне пословице и загонетке (Годишњак Матице српске, 1941) и низ оцена и приказа о збиркама и антологијама народних умотворина.

Најзад, иако не улазе сасвим у оквир овога приказа, ваља споменути и иске од Продановићевих политичких и социјалних чланака због стила, литерарних квалитета или због тога што додирују књижевност. То су: Јавно мњење (Дневни лист, 1891, бр 101—113), Преображај борбе за идеју (Дело, 1894, I, с. 96 и 538), Надметање као васпитни принцип (Учитељ, 1897, св. 6), Светозар Милетић (СКГ, 1901, с. 136), Светислав Ст. Симић (Одјек, 1911, бр. 43; СКГ, 1941, XII, 523), *A nos jeunes gens La Patrie Serbe*, 1917, бр. 2—9), О српско-хрватским односима (СКГ, 1922, VI, 96 и 538), Тимочка буна (Буктиња, 1923, I, бр. 5), Јован Скерлић као политичар (СКГ, 1924, XII,

18), Спага без очију (О Стјепану Радићу, Нова Европа, 1924, XI, бр. 12), Естетично образовање у средњим школама (Гласник проф. друштва, 1925, св. 8), Никола Пашић (СКГ, 1927, XX, 123), Љубомир Стојановић (СКГ, 1930, XXX, с. 358), Војислав Всаљковић (СКГ, 1931, XXXII, с. 291), Скерлићеви скупштински говори (СКГ, 1933, LXII, 190), Васпитна предност народних песама (Народна просвета, 1936). Двадесет пет година од смрти Јована Скерлића (Живот и рад, 1939), Француска 1789 (Летопис, 1939, књ. 352), Ход револуције (Живот и рад, 1939), Милутин Гарашанин (Предговор 291. књ. СКЗ), Двадесет и пет година од оснивања СК Гласника (СКГ, 1926, XVII, 187)...

Осим ових овде поменутих радова, Продановић је за шездесет година свога јавнога рада написао и неколико хиљада уводних и других чланака по листовима које је уређивао (Народна мисао 1890, Одјек, Самоуправа, Гласник професорског друштва) или им био оснивач (Дело, СКГ, Република, La Patrie Serbe, Буктиња), или сарадник (Дневни лист, Српски занатлија, Врањски гласник, Ваљевске новине, Смедеревска задруга, Пожаревачки грађанин, новосадска Застава, шабачка Борба, Политика, загребачка Слободна трибуна, дубровачка Републиканска стража, Ратни инвалид, Чачански глас и други у овом приказу већ поменути листови и часописи). Сем тога Продановић је врло много радио и у Станојевићевој Народној енциклопедији, где је дао низ биографија јавних радника из прошлости и тадашњице и много чланака о странкама и историјским догађајима, који су готово сви потписани.

Овome треба додати и његове многобројне говоре у Народној скупштини од 1903 — 1913. и из 1920. који се налазе у стенографским белешкама. Неки се од њих тичу културе и књижевности, као говор и о Закону о штампи (1903), О народном позоришту (1907) и О политичким правима жене (1920).

Ова обимна делатност Јаше Продановића само је мањим делом објављена у књигама и броштурама, а неке књиге претходно нису у одломцима штампане по листовима и часописима. Зато ћемо у овом приказу навести и њих.

Из области књижевности и историје Продановић је посебно издао ове књиге: Наши и страни, критичке расправе (1924), О мојим читанкама (брошура, 1928), Наша народна књижевност (1932), Уставни развитак и уставне борбе у Србији (1936), Вук Караџић и Милош Обреновић (1938) и Историја политичких странака и струја у Србији I (1947). После смрти Српска књижевна задруга објавила му је још једну свеску „Наших и страних“.

Најзад, овде ваља поменути антологије или друге књиге које је Продановић одабирао и редиговао. То су: Антологија женских народних песама (1925), Одабране песме Јована Јовановића (1927), О деци и за децу — Змајеве песме (1928), Читанка за средње школе (1928), Целокупна дела Јована Илића (1929), Целокупна дела Светислава Вуловића (1932), Сабрана дела Змаја Јована Јовановића, у шесанест књига (1933 — 1937), Антологија народне поезије (1938), Антологија народних приповедака (1951).

Због свога књижевнога рада Продановић је биран за члана Српске академије наука. Сем тога, био је дуго година, све до своје смрти, и члан књижевног одбора Српске књижевне задруге.

НАПОМЕНЕ

1. Југословенски књижевни лексикон. Матица српска 1971, стр. 55.
2. Изабрани списи Светозара Марковића. СКЗ, књ. 274. Предговори Ј. Продановића и уредника (Б. Ковачевића). Београд 1937.
3. Пореклом из Полимља, његов отац је променио у Србији презиме Шиљак и по деци назвао се Продановић. Шиљци су у Сашаку међу најистакнутијим породицама.
4. Божидар Кнежевић, његов интимни пријатељ, сав занет философским концепцијама, одмахнуо је руком рекавши: „Ја имам ситну децу” и потписао да је распис примио на знање. (По казивању Ј. Продановића).

1. Osnovni podaci o knjizi:

- Ime: ...
- Prezime: ...
- Mesto i vreme rođenja: ...
- Mesto i vreme smrti: ...
- Škola: ...
- Stručna karijera: ...

2. Osnovni podaci o delima:

- Ime dela: ...
- Vremena izdanja: ...
- Mesto izdanja: ...

3. Osnovni podaci o delima (nastavak):

- Ime dela: ...
- Vremena izdanja: ...
- Mesto izdanja: ...

4. Osnovni podaci o delima (nastavak):

- Ime dela: ...
- Vremena izdanja: ...
- Mesto izdanja: ...

Сл. 1. Јаша Продановић, рад Ђ. Поповића (власник Уметничка галерија „Надежда Петровић“ у Чачку)